

СПЕЦИФІКА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТРАГЕДІЙ В.ШЕКСПІРА НІМЕЦЬКИМИ ПРОСВІТНИКАМИ

Хитрова Т.В., аспірант

Запорізький національний університет

У статті розглянуто особливості інтерпретації трагедій Шекспіра діячами культури Німеччини епохи Просвітництва. З'ясовано, що, аналізуючи шекспірівську драматургію, німецькі просвітники порівнювали твори англійського драматурга зі спадщиною античних поетів, обираючи при цьому різні критерії.

Ключові слова: трагедія, класицизм, античність, Просвітництво, закон трьох єдностей.

Хитрова Т.В. СПЕЦИФИКА ИНТЕРПРЕТАЦИИ ТРАГЕДИЙ В.ШЕКСПИРА НЕМЕЦЬКИМИ ПРОСВЕТИТЕЛЯМИ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье рассматриваются особенности интерпретации трагедий Шекспира представителями культуры Германии эпохи Просвещения. Выяснено, что анализируя шекспировскую драматургию, немецкие просветители сравнивали произведения английского драматурга с наследием античных поэтов, используя при этом различные критерии.

Ключевые слова: трагедия, классицизм, античность, Просвещение, закон трёх единств.

Khytrowa T.V. THE SPECIFIC INTERPRETATION OF W. SHAKESPEARE BY GERMAN RESEARCHERS OF THE XVIII CENTURY / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article deals with peculiarities of analyzing Shakespeare's tragedies by German researchers of the Enlightenment epoch. It has been understood that German scientists compare the works of the English playwright to the literary heritage of antique poets taking into account different criteria.

Key words: tragedy, antiquity, Enlightenment, the law of the three unities.

Література епохи Просвітництва є однією з найвизначніших сторінок у культурі Німеччини. Відомо, що німецьким просвітникам Г.Лессінгу, Й.Гете, Ф.Шіллеру значною мірою завдяки активному теоретичному та творчому освоєнню драматургії Шекспіра вдалося створити неперевершені власні твори, які по праву займають почесне місце в історії світового мистецтва. Сучасні науковці зверталися вже до розгляду рецепції творчості англійського драматурга в Німеччині. Так, відомий російський літературознавець В.Зусман на сторінках монографії "Концепт у літературі" визначає роль німецького драматурга Л.Тіка в формуванні так званого шекспірівського концепту Німеччини. Під цим явищем він пропонує розуміти рецепцію англійського драматурга в Німеччині, яка охоплює загальні аспекти культури цієї країни: переклад, театральні постановки, критику, творчість німецьких письменників [1]. У праці К.С.Протасової "Шекспір і Шіллер" розглядається специфіка творчих методів обох драматургів у компаративістичному ключі [2]. Стаття В.А.Аветисяна "Своєрідність гетевської рецепції творчості Шекспіра" присвячена аналізу тих літературних праць німецького літератора, на сторінках яких він висловлює своє ставлення до шекспірівської спадщини. Дослідник цілком слушно наголошує, що гетевське сприйняття Шекспіра слід розглядати в контексті ідей німецького поета щодо інтернаціонального літературного синтезу та концепції світової літератури [3]. Український учений В.Демченко в роботі "Проблеми німецької літературної критики XVIII століття та Шекспір" приділяє особливу увагу аналізу основних тенденцій розвитку німецької літературної критики періоду її становлення – 30 роки XVIII століття і у зв'язку з постановкою цієї проблеми згадує ім'я Шекспіра. Науковець відмічає, що процес вивчення Шекспіра німецькими діячами культури був тісно пов'язаний із розвитком літературно-критичної думки в Німеччині в даний період і мав прогресивний характер [4].

Утім ані у вітчизняному, ані в зарубіжному літературознавстві не здійснено жодної комплексної розвідки, де було б представлено цілісний аналіз специфіки інтерпретації трагедій Шекспіра німецькими діячами культури. Таким фактом і зумовлена актуальність цієї статті. Тобто, предметом дослідження постають численні висловлювання німецьких просвітників щодо шекспірівських трагедій.

В епоху Просвітництва провідні питання буття і свідомості, етики та естетики, питання творчості як відтворення життя розглядалися в контексті інтенсивних філософських та естетичних пошуків. "Просвітники боролися за розповсюдження знань у всіх прошарках суспільства. - відзначає український літературознавець Д. Наливайко, - і відводили просвітництву виключне місце й роль в житті людства, в його рухові до загального добра й справедливості. Під просвітництвом вони розуміли не лише поширення освіченості, знань, але й "просвітництво розумів" у значенні громадського й морального виховання, затвердженні нового світогляду, справжніх ідей про світ, суспільство, людину – в протилежність "хибним ідеям", забобонам і марновірствам старого світу" [5, 172].

Одним із способів розповсюдження своїх ідей вони вважали сцену, й тим самим надавали великого значення театру як найбільш дієвому, на їхній погляд, виду мистецтва, здатному виявляти сильний вплив

на свідомість людей. Театр, на думку Г.Лессінга, об'єднує переваги інших мистецтв: безпосередня чуттєва конкретність образів, притаманна образотворчому мистецтву, поєднується в театрі з динамікою й глибокою емоційністю, які виступають надбанням мистецтву, поєднується в театрі з динамікою й національний театр, німецький театрознавець поезії та музики [6,34]. Прагнучи створити новий німецької культури й визначає ту особливу роль, яку повинно відіграти мистецтво в духовному відродженні країни. Г.Лессінг, на сторінках журналу "Гамбурзька драматургія", що видається під його керівництвом, аналізує домінуючі принципи драматургії та сценічного виконання, робить спроби визначити ті художні засоби, за допомогою яких можна було б найбільш плідно вирішувати просвітницькі завдання.

Треба зазначити, що окремі епохи є більш сприятливими для розвитку окремих видів мистецтв, жанрів. Так, просвітник Г.Лессінг прагне реформувати трагедійний жанр, вважаючи, що саме трагедія повинна сприяти пробудженню моральної самосвідомості німецької нації, а призначення трагедійного жанру полягає в тому, щоб виховувати людей в гуманістичному дусі. Він критикує основні положення теорії трагедії в тому вигляді, який вона отримала у теоретиків класицизму й звертається до драматургії Шекспіра, як до явища грандіозного масштабу. "Наші старі драматичні п'єси, - пише Г.Лессінг, куди більше відповідали англійському, ніж французькому смаку. У наших трагедіях ми хочемо більше бачити й мислити, ніж тим дозволяє боязлива французька трагедія, велике, жахливе, меланхолічне сильніше діє на нас, ніж витончене, ніжне, закохане: ми скоріше втомлюємося від великої простоти, ніж від надмірної складності" [7,137].

Так, спочатку теоретик літератури Г.Лессінг, а в подальшому й такі відомі діячі німецької культури, як філософ Й.Гердер, письменники Й.Гете та Ф.Шіллер звертаються до вивчення естетичної та ідейної специфіки шекспірівських трагедій. Особливість інтерпретації трагедій Шекспіра німецькими просвітниками полягає в тому, що аналізуючи шекспірівську драматургію, вони порівнювали його п'єси зі спадщиною античних поетів, а не з традиціями класицистичного французького театру.

Автор "Гамбурзької драматургії" обмежується лише загальними характеристиками шекспірівських трагедій. Англійського драматурга він сприймає скоріше взірцем для наслідування, ніж об'єктом пильного дослідження. В.Фрідлендер, радянський дослідник творчості Г.Лессінга, висуває припущення, що антична драма і трагедія Шекспіра зливається для німецького просвітника в деяку "розумову" єдність, яка протистояла класицистичній трагедії XVII століття [6]. Відомо, що теоретики класицизму, безумовно, дотримувалися у своїх творах античного закону трьох єдностей. Г.Лессінг у XV статті "Гамбурзької драматургії" доказує, що вимоги наслідування єдності трьох єдностей ніколи не розглядалися античними драматургами як одвічний закон. Древні орієнтувалися на них у тій мірі, у якій вони відповідали історичним особливостям античної драми. Німецький теоретик наголошує, що зовсім не треба використовувати ці принципи при створенні власних творів. На думку Г.Лессінга зберігає своє значення лише єдність дії, яка часто порушувалася у французькій класицистичній трагедії завдяки присутності складної інтриги. Підтвердження своїм міркуванням просвітник знаходить у творчості Шекспіра. На відміну від раціоналістичного аналізу почуттів у творах французьких класицистів у драматургії великого англійця він знаходить живе зображення людини, що діє під впливом почуттів. "Навіть якщо судити за давніми образами, - відмічає німецький теоретик, - то Шекспір набагато величніший трагедійний поет, ніж Корнель, хоча останній чудово знає древніх, а Шекспір майже не знав їх. Корнель ближчий до древніх за зовнішніми прийомами, а Шекспір - по суті [7].

Слід відзначити, що просвітники, порівнюючи шекспірівські п'єси з трагедіями древніх, вказували також на відмінності шекспірівських п'єс та античних творів. Наприклад, Й.Гердер у п'єсі "Шекспір" (1771), яку було надруковано в збірнику "Про німецький характер і поезію", протиставляючи древніх і Шекспіра, доходить до висновку, що трагедії Шекспіра і древніх виникли в різних умовах і відповідно являють собою різні але цілком рівнозначні типи художньої досконалості. Можна зазначити, що в епоху Просвітництва автора "Гамлета" розглядали поза межами мистецтва, а його творчість сприймали як вільне та геніальне саме відображення дійсності, а не її наслідування. Уславлення природи та почуттів у Й.Гердера поєднується зі спробою історично осмислити основні етапи світової історії. Продовжуючи полеміку з класицистами, розпочату Г.Лессінгом, Й.Гердер, надихається знайомством з шекспірівською драматургією, пропонує ідеал драми, яка заснована на національному історичному матеріалі а отже здатна зробити свій внесок в рух до єдності народу. Німецький аналітик зазначає також, що Шекспір у своїх п'єсах теж створював історичну дійсність свого часу і тому "Макбет чи Лір, Гамлет чи Отелло відображають історію тією ж мірою, що й історичні хроніки... "Історія - ось притулок для трагічного героя. І не лише давня, з якої черпають по-різному французи й англійці, але і власна, нова". Тобто німецький теоретик звертається до власного народу здійснити на німецькому ґрунті те, що англійський драматург зробив для своєї нації [8].

У контексті порівняння Шекспіра з поетами древніми, Й.Гете виражає своє ставлення до творчості англійського драматурга в статті "Шекспір і немає йому кінця..." (1813-1816), визначаючи Шекспіра як і як митця, який з'єднує на радість і цілком особливе явище, що міцно пов'язує старе і нове [9,416]

4. Демченко В.Д. Проблемы немецкой литературной критики 18 века и Шекспир.- Днепропетровск, 1984.- 88 с.
5. Наливайко Д.С. Искусство направления, течения, стили.-К.: Мистецтво, 1981.- 286 с.
6. Фридлиндер Г.М. Лессинг. Очерк творчества.-М.: Госиздат, 1957.-240с.
7. Лессинг Г. Избранные произведения.-М.:Худ.лит, 1953.-452с.
8. Гердер И.Г. О Шекспире //Избранные сочинения.-М.:Худ.лит, 1959.
9. Гете И.В. Шекспир и нет ему конца.//Собрание сочинений: В 10 т.-Т.10.-М.:Худ.лит, 1976.-С. 306-318.
10. Демченко В.Д. Шекспир в критике зрелого немецкого Просвещения.-Днепропетровск, 1984.-52 с.
11. Шиллер Ф. Письмо Шиллера к Гете // Собрание сочинений: В 7т.-Т.7.-М.:Худлит, 1957.-С.450.
12. Эккерман П.И. Разговоры с Гете в последние годы его жизни.- М.:Худ.лит., 1981.- 641с.

УДК 811.111'373.43:81'373.7

СИНОНИМІЯ НОВИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Чередниченко В.О., аспірант

Запорізький національний університет

Статтю присвячено системності нових фразеологічних одиниць сучасної англійської мови. Одним із проявів фразеологічної системи є утворення та функціонування в англійській мові нових синонімічних фразеологізмів. Різні підходи до дослідження нових синонімічних фразеологізмів дозволяють класифікувати їх залежно від ступеня смислового зв'язку, структури, функціонально-стилістичної належності. У межах кожної групи існує декілька типів синонімічних фразеологізмів, що характеризуються певними спільними рисами.

Ключові слова: фразеологічна система, нові синонімічні фразеологізми, структура, модель, евфемізм, табу.

Чередниченко В.А. СИНОНИМИЯ НОВЫХ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ СОВРЕМЕННОГО АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА / Запорожский национальный университет, Украина

Статья посвящена системности новых фразеологических единиц современного английского языка. Одним из проявлений фразеологической системы является образование и функционирование в английском языке новых синонимических фразеологизмов. Различные подходы к исследованию новых синонимических фразеологизмов позволяют классифицировать их в зависимости от степени смысловой связанности, структуры, функционально-стилистической отнесенности. В рамках каждой группы существует несколько типов синонимических фразеологизмов, которые имеют общие черты.

Ключевые слова: фразеологическая система, новые синонимические фразеологизмы, структура, модель, евфемизм, табу.

Cherednichenko V.A. NEW SYNONYMIC PHRASEOLOGICAL UNITS IN MODERN ENGLISH / Zaporizhzhya National University, Ukraine

The article deals with the problem of system of new phraseological units in modern English. The systematic character of these units is demonstrated by the formation and functioning of synonymic phrasemes, phraseological variants and phraseological modifications in English. The focus of the article is laid on new synonymic phraseological units. Different methods of new synonymic phrasemes research let us classify them depending on their semantic ties level, structure, functional style. Within the frames of every group there exist several types of synonymic phraseological units, having similar characteristics.

Key words: phraseological system, new synonymic phrasemes, structure, model, euphemism, taboo.

У науковій літературі з досліджень фразеології вказується на її функціонування як окремої системи мовних одиниць, відмінної від лексичної. Пояснюється це наявністю певних системних зв'язків у сфері фразеології, та певних відмінностей між лексичним та фразеологічним значенням. Під системними ми розуміємо синонімічні, антонімічні, полісемічні, омонімічні фразеологічні зв'язки, які значно відрізняються від однойменних у сфері лексики. Зазначимо, що неодноразовими були спроби дослідження зазначених явищ (О.В.Кунін, В.І.Зімін, Н.Л.Каменецкайте та ін.), але всі ці дослідження проводились на матеріалі фразеологічних одиниць, що існують в англійській мові довгий час. Новоутворені фразеологічні одиниці не отримали достатньої уваги з точки зору їх системності та трансформаційності.